Κυριακή Α' Νηστειών, της Ορθοδοξίας: Διδαχή περί Πίστεως (Επίσκοπος Κερνίκης και Καλαβρύτων Ηλίας Μηνιάτης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 22 Μαρτίου, 2013

Η Ευαγγελική περικοπή της Θείας Λειτουργίας.
Κατά Ιωάννην α' 44– 52.

Τω καιρώ εκείνω, ηθέλησεν ο Ιησούς εξελθείν εις την Γαλιλαίαν, και ευρίσκει Φίλιππον και λέγει αυτώ: ακολούθει μοι. Ήν δέ ο Φίλιππος απο Βηθσαϊδά, εκ της πόλεως Ανδρέου και Πέτρου. Ευρίσκει Φίλιππος τον Ναθαναήλ και λέγει αυτώ: Ον έγραψε Μωϋσής εν τω νόμω και οι προφήται, ευρήκαμεν, Ιησούν τον υιόν του Ιωσήφ τον απο Ναζαρέτ. Και είπεν αυτώ Ναθαναήλ: εκ Ναζαρέτ δύναταί τι αγαθόν είναι; Λέγει αυτώ Φίλιππος: έρχου και ίδε. Είδεν ο Ιησούς τον Ναθαναήλ ερχόμενον προς αυτόν και λέγει περι αυτού: ίδε αληθώς Ισραηλίτης, εν ώ δόλος ουκ έστι. Λέγει Αυτώ Ναθαναήλ: πόθεν με γινώσκεις; Απεκρίθη Ιησούς και είπεν αυτώ: πρό του σε Φίλιππον φωνήσαι, όντα υπό την συκήν είδόν σε. Απεκρίθη Ναθαναήλ και λέγει αυτώ: Ραββί, σύ εί ο υιός του Θεού, σύ εί ο βασιλεύς του Ισραήλ. Απεκρίθη Ιησούς και είπεν αυτώ: ότι είπόν σοι, είδόν σε υποκάτω της συκής, πιστεύεις; Μείζω τούτων όψει. Και λέγει αυτώ: αμήν αμήν λέγω υμίν, απ’ άρτι όψεσθε τον ουρανόν ανεωγότα, και τους αγγέλους του Θεού αναβαίνοντας και καταβαίνοντας επι τον υιόν του ανθρώπου.

Απόδοση:

Την εποχή εκείνη, ο Ιησούς αποφάσισε να πάει στη Γαλιλαία. Βρίσκει τότε το Φίλιππο και του λέει: «Έλα μαζί μου». Ο Φίλιππος καταγόταν από τη Βηθσαϊδά, την πατρίδα του Ανδρέα και του Πέτρου. Βρίσκει ο Φίλιππος το Ναθαναήλ και του λέει: «Αυτόν που προανήγγειλε ο Μωυσής στο νόμο και οι προφήτες, τον βρήκαμε• είναι ο Ιησούς, ο γιος του Ιωσήφ από τη Ναζαρέτ». «Μπορεί από τη Ναζαρέτ να βγει τίποτα καλό;» τον ρώτησε ο Ναθαναήλ. «Έλα και δες μόνος σου», του λέει ο Φίλιππος. Ο

Ιησούς είδε το Ναθαναήλ να πλησιάζει και λέει γι’ αυτόν: «Να ένας γνήσιος ο Ισραηλίτης, χωρίς δόλο μέσα του». «Από πού με ξέρεις;» τον ρωτάει ο Ναθαναήλ. Κι ο Ιησούς του απάντησε: «Προτού σου πει ο Φίλιππος να ’ρθεις, σε είδα που ήσουν κάτω απ’ τη συκιά». Τότε ο Ναθαναήλ του είπε: «Διδάσκαλε, εσύ είσαι ο Υιός του Θεού, εσύ είσαι ο βασιλιάς του Ισραήλ». Κι ο Ιησούς του αποκρίθηκε: «Επειδή σου είπα πως σε είδα κάτω από τη συκιά, γι’ αυτό πιστεύεις; Θα δεις μεγαλύτερα πράγματα απ’ αυτά». Και του λέει: «Σας βεβαιώνω ότι σύντομα θα δείτε να έχει ανοίξει ο ουρανός, και οι άγγελοι του Θεού να ανεβαίνουν και να κατεβαίνουν πάνω στον Υιό του Ανθρώπου».

(Επιμέλεια κειμένου: Νικολέτα – Γεωργία Παπαρδάκη)

Ομιλία του Επισκόπου Κερκίνης και Καλαβρύτων, Ηλία Μηνιάτη, περί Πίστεως

«Απεκρίθη Ναθαναήλ και λέγει τω Ιησού: Ραββί, συ ει ο Υιός του Θεού, συ ει ο Βασιλεύς του Ισραήλ»

Όταν εγώ με ευλαβικήν θεωρία στοχάζομαι την αρχήν, την αύξηση, την στερέωση της Ορθοδόξου μας πίστεως, διακρίνω μυστήρια, ευρίσκω θαύματα, αφ' ενός τόσον πολλά, ώστε είναι αδύνατον να τα περιγράψω με τον λόγον, και αφ' ετέρου τόσον υψηλά, ώστε είναι αδύνατον να φθάσω εκεί με την διάνοιαν. Όθεν, όλος εκστατικός από το θάμβος και την χαράν, τον μεν ύψιστον Θεόν, ο οποίος εδίδαξε τοιαύτην πίστην, δοξάζω αναφωνώντας με τον Δαβίδ: «Μέγας ο Κύριος ημών και μεγάλη η

ισχύς αυτού, και της συνέσεως αυτού ουκ έστιν αριθμός». Τον δε ορθόδοξον λαόν, ο οποίος επαγγέλλεται τοιαύτην πίστην, μακαρίζω λέγοντας: «Μακάριος ο λαός, ου Κύριος ο Θεός αυτού». Μολονότι ο περί Ορθοδόξου πίστεως υψηλότατος λόγος, για να γίνη κτήμα των καρδιών των ακροατών με όλην την αήττητο δύναμη την οποίαν διαθέτει, έπρεπε να κηρυχθή από το στόμα ή ενός από τους Αποστόλους και μαθητές του Χριστού, ή ενός από τους θεοπνεύστους διδασκάλους της Εκκλησίας μας, οι οποίοι υπήρξαν τα εκλεκτά εκείνα όργανα τα οποία εξ αρχής μετεχειρίσθη το Πνεύμα το Άγιον, προκειμένου να ενηχήση σε όλην την γη τον εύσημον ήχο της ευαγγελικής αληθείας. Παρ' όλα ταύτα τολμώ και εγώ να αναβώ σήμερα επάνω σε αυτόν τον ιερόν άμβωνα με σκοπόν να κηρύξω, όπως ημπορώ, την δόξαν και το μεγαλείον της Ορθοδοξίας.

Κατά την σεβασμίαν αυτήν και κυριώνυμον ημέραν, που είναι ημέρα πανηγύρεως εξ αιτίας της νίκης της Ορθοδοξίας κατά των αντιπάλων αιρετικών, με παρακινεί η ομολογία του αδόλου Ισραηλίτου Ναθαναήλ, ο οποίος αναγνωρίζει «ον έγραψεν Μωυσής εν τω Νόμω και οι Προφήται» και ομολογεί λέγοντας προς τον Θεάνθρωπον Κύριον: «Ραββί, συ ει ο Υιός του Θεού, συ ει ο Βασιλεύς του Ισραήλ». Αυτή είναι η πρώτη ομολογία της Ορθοδοξίας. Και τι είναι χαριέστερον, τι είναι οφελιμώτερον από τον περί Ορθοδοξίας λόγον, όταν αυτός κηρύττεται από Ορθόδοξον διδάσκαλον προς Ορθοδόξους ακροατάς; Για να ριζώνεται βαθύτερα το θεόφυτον δένδρον της πίστεως στις καρδιές των πιστών, για να ποτίζεται με τα καθαρά ύδατα της ευαγγελικής αληθείας, και να βλαστάνη περισσότερον αφθάρτους καρπούς αιωνίου ζωής;

Πνεύμα Πανάγιον, που είσαι πνεύμα σοφίας και συνέσεως, χάρισε σήμερα φως γνώσεως στον νου μου, ώστε να καταλάβω εγώ πρώτα, και δύναμιν λόγων στα χείλη μου για να εξηγήσω και σε άλλους, τα μεγαλεία των θαυμασίων σου, τα οποία έδειξες στην Ορθόδοξον πίστην των χριστιανών. Ναι, Παράκλητε αγαθέ! Το Πνεύμα της αληθείας, χωρίς το οποίον γλώσσα ανθρώπων δεν ημπορεί να θεολογήση, δίδαξε την ιδικήν μου για να κηρύξη πώς ήρχισε, πώς ηυξήθη, πώς εστερεώθη η Ορθοδοξία, η οποία είναι το υψηλότερον, το θαυμασιώτερον, το θειότερον έργον της Θείας σου σοφίας και δυνάμεως. Με αυτήν την βοήθεια του Αγίου Πνεύματος, το οποίον εγώ παρακαλώ, θα καταλάβετε κι εσείς, πως μόνον Θεού εύρημα και κατόρθωμα είναι η Ορθοδοξία. Για τούτο αυτή είναι η μόνη αληθινή διδασκαλία για να πιστεύσωμε, η μόνη αληθινή οδός για να σωθούμε.

Μέρος Α.

Όποιος στοχασθή τούτον τον κόσμον της φύσεως, το σύστημα δηλαδή του παντός, τον ουρανόν και την γην και όσα είναι επουράνια και επίγεια, και μέσα τους

αντικρύση τόσα θαυμάσια, αναγκάζεται να ομολογήση πως όλα αυτά δεν ημπορούσε να τα κάμη άλλος, παρά ένας Θεός, και τούτο για τρεις λόγους. Πρώτον για την παράδοξον αρχήν. Για το ότι έγιναν από το μη είναι, από το μηδέν, χωρίς να προϋπάρχη κάποια ύλη. Δεύτερον για το άπειρον πλήθος. Πώς λάμπουν τόσοι αστέρες στον ουρανόν, πολλαπλασιάζονται τόσα γένη πτηνών στον αέρα, τόσα γένη φυτών και ζώων στην γη, και κητών μέσα στην θάλασσα. Τρίτον για την στερεάν διαμονήν τους. Πώς όλα διατηρούνται και διαφυλάσσονται, άλλα με μίαν αδιάκοπον διαδοχήν, με μίαν απαράλλακτον κίνησιν, στερεωμένα όλα σε μίαν ασάλευτον τάξιν. Αυτά δεν ημπορούσε να τα κάμη άλλος, παρά ένας Θεός. Όθεν ο Προφήτης θαυμάζοντας εκφωνεί: «Ως εμεγαλύνθη τα έργα σου Κύριε! Πάντα εν σοφία εποίησας!». Πράγματα τόσο μεγάλα, λέγει ο Μέγας Βασίλειος, δεν ημπορούσε να τα κάμη άλλος, παρά ένας Θεός πάνσοφος. Πράγματα τόσον χρήσιμα δεν ημπορούσε να τα κάμη άλλος, παρά ένας Θεός πανάγαθος. Ομοίως, όποιος στοχασθή τον κόσμον της χάριτος, το σύστημα δηλαδή των Ορθοδόξων, την Εκκλησίαν του Χριστού, την Πίστην των Χριστιανών, και εύρη εδώ τόσον ύψος Θεολογίας, τόσον βάθος μυστηρίων, τόσον φως θείων αποκαλύψεων, τόσην αλήθεια στην διδασκαλία, τόσην αγιότητα στον νόμο, τόσα κατορθώματα των Αποστόλων, τόσα ανδραγαθήματα των Μαρτύρων, τόσα θαύματα των Αγίων, είναι αδύνατον να μην ομολογήση πως αυτά όλα δεν ημπορούσε να τα κάνει άλλος παρά ένας Θεός. Και τούτο δια τρεις λόγους. Πρώτον για την αρχήν, πώς δηλαδή ήρχισε. Δεύτερον για την αύξηση, πώς δηλαδή ηυξήθη. Και τρίτον για την στερέωση, πώς εστερεώθη μία τέτοια Ορθόδοξος πίστις. Και αρχίζοντας από το πρώτον:

Πριν πλασθή τούτος ο κόσμος της φύσεως, δηλαδή ο ουρανός και η γη, τι υπήρχε; Χάος, άβυσσος, τίποτα. Και λοιπόν από το χάος, από την άβυσσον, από το τίποτε, δεν ημπορούσε να βγάλη άλλος τούτο το μέγα θέατρον των θαυμάτων, παρά η παντοδύναμος δεξιά του Υψίστου. Και πριν να κτισθή ο κόσμος της χάριτος, η Εκκλησία δηλαδή του Χριστού, πριν αρχίση η πίστις και η Ορθοδοξία τι υπήρχε; Χάος ασεβείας, άβυσσος απωλείας, τίποτε από δικαιοσύνην και αγιότητα. Αν εξαιρέσετε ένα πολύ μικρόν μέρος της γης, την Ιουδαίαν, όπου προσκυνείτο ο αληθινός Θεός, μολονότι και εκείνον το μέρος ήταν πολύ μολυσμένον από τα γειτονικά έθνη, ο κόσμος όλος ήταν γεμάτος από ειδωλολάτρες και είδωλα. Η Αίγυπτος, η Ελλάς, η Ρώμη, που ήσαν τα ευγενέστερα μέρη του κόσμου. Βασιλείς και λαός, σοφοί και αγράμματοι, άνδρες και γυναίκες, γέροντες και παιδιά, ηρνήθησαν τον Κτίστη και προσκύνησαν τα κτίσματα, άλλος τον ήλιον, άλλος την σελήνην, άλλος τα άστρα, άλλος ζώα, άλλος φυτά, καθένας ελάτρευε ό,τι ήθελε, και μάλιστα εθεοποιούσε το πάθος του. Και επειδή η πίστις είναι ο πρώτος κανόνας της ζωής, σκεφθήτε πώς εζούσαν οι άνθρωποι. Ποίος εφοβείτο να φονεύση; Ποίος εντρέπετο να πορνεύση ή να μοιχεύση; Αφού επροσκυνούντο θεοί αιμοβόροι σαν τον Άρη και τον Ηρακλή; Θεοί πόρνοι και μοιχοί σαν τον Αία και την Αφροδίτην; Ποίος να κάμη το καλόν, αφού δεν υπήρχε ελπίς Παραδείσου; Ποίος να αποφύγη το κακόν, αφού δεν υπήρχε φόβος κολάσεως; Ποία ήθη θα επικρατούσαν μεταξύ των ανθρώπων, αφού δεν εγνώριζαν

τον Θεόν, και αν τον εγνώριζαν δεν τον ήθελαν; Το κακόν ήταν καθολικόν και παμπάλαιον, κατήντησε να γίνη φύσις. Ήταν πολύ δυνατά στερεωμένος ο θρόνος του Εωσφόρου στην γη, προς τον οποίον ήσαν ολοτελώς αφωσιωμένοι και υποδουλωμένοι οι άνθρωποι. Τότε ήταν αληθώς που «ο Θεός εκ του ουρανού διέκυψε επί τους υιούς των ανθρώπων, του ιδείν ει εστί συνιών ή εκζητών τον Θεόν. Πάντες εξέκλιναν, άμα ηχρειώθησαν, ουκ εστί ποιών χρηστότητα, ουκ εστί έως ενός».

Μετρήστε τώρα με το νουν σας το βάθος της πλάνης και της απωλείας στο οποίον ήταν βυθισμένος ο κόσμος. Μετρήστε και το ύψος της θεογνωσίας και αγιότητος στο οποίον έμελλε να ανεβή με την πίστην του Χριστού. Έμελλε να παύση η ειδωλολατρία, που ήταν τόσο βαθειά ριζωμένη στις καρδιές των ανθρώπων, και να πιστευθή ένας μόνον Θεός. Και τούτο όχι απλώς, αλλά ότι αυτός είναι Θεός στους ουρανούς με μίαν φύσιν και τρεις υποστάσεις, πλην και οι τρεις αυτές είναι ένας Θεός. Και Θεός στην γη με δύο φύσεις και με μίαν υπόστασιν, Θεός και άνθρωπος, αποθαμένος επάνω σε έναν σταυρόν. Έμελλαν να πέσουν όλοι οι ναοί των ειδώλων, που είχαν καλύψει όλην την γην, και να κτισθή μία νέα εκκλησία, στην οποία, σαν σε ποίμνη, να συναχθούν όλα εκείνα τα απολωλότα πρόβατα. Έμελλε να κηρυχθή μία νέα διδασκαλία εκ διαμέτρου αντίθετος με την φιλοσοφίαν του κόσμου, η οποία θα κάμη επιγείους αγγέλους στην αρετήν ανθρώπους, που ήσαν επίγειοι δαίμονες στην κακίαν. Έμελλε, με ολίγα λόγια, ο κόσμος που εγήρασε στην αμαρτία, να ανακαινισθή στην αγιότητα, να γίνη όντως κόσμος άλλος, να αλλάξη και πίστη και ζωήν.

Και αληθώς η αλλαγή έγινε. Αλλά τέτοια παράδοξος αλλοίωσις οποίας δεξιάς ημπορούσε να είναι κατόρθωμα; Όχι βεβαίως άλλης παρά του Θεού. Μόνον ο Ύψιστος Θεός, ο οποίος δεν έχει ανάγκην από κανένα μέσον για να κάμη ό,τι θέλει, ημπορούσε να κάμη ένα έργον τόσον θαυμαστόν από το μη ον.

Ποίον τάχα από τα κτίσματα εφάνη επί γης για να κτίση την Εκκλησία, για να διδάξη την πίστη του Χριστού; Δεν κατέβη από τους ουρανούς ένας Άγγελος ή Αρχάγγελος για να εκπλήξη τους ανθρώπους με μίαν υπερφυσικήν δύναμιν εξαισίων θαυμάτων. Δεν ανεδείχθη εδώ στην γην ένας ανδρείος στρατιώτης, ένας σοφός ρήτορας ή ένας ένδοξος πλούσιος, για να αναγκάση, καταπείση και να σύρη τους ανθρώπους σε μία νέαν πίστη, με τον φόβο των αρμάτων ή με την τέχνην της ευγλωτίας ή με το πλήθος των δωρεών. Εντελώς αντιθέτως, λέγει ο μακάριος Παύλος, για να καταισχύνη ο Θεός την σοφίαν του κόσμου, επέλεξε ανθρώπους αμαθείς. Για να νικήση την δύναμιν του κόσμου, επέλεξε ανθρώπους ανίσχυρους. Για να ταπεινώση την υπερηφάνεια του κόσμου επέλεξε το τίποτα.

Και ποίοι είναι αυτοί; Άνθρωποι Ιουδαίοι, που σημαίνει το όνειδος και το εξουθένημα των εθνών. Αλιείς στο επάγγελμα, που σημαίνει αγράμματοι και πτωχοί. Δώδεκα στον αριθμόν, πολύ ολίγοι. Αυτοί είναι εκείνοι που διάλεξε ο Θεός να υπάγουν να

κηρύξουν το Ευαγγέλιον σε όλον τον κόσμο. Μου φαίνεται ότι τους βλέπω να κατεβαίνουν από το υπερώον της Ιερουσαλήμ και να ετοιμάζωνται να υπάγουν άλλος σε ένα, άλλος σε άλλο μέρος της οικουμένης. Σταθήτε, σταθήτε, ω άνδρες Γαλιλαίοι, αναμείνατε ολίγον, σας παρακαλώ, για να μου ειπήτε: τί είναι το έργον που επιχειρείτε;

Εμείς, αποκρίνονται, είμεθα απεσταλμένοι να υπάγωμε άλλος στας Αθήνας που είναι η έδρα της σοφίας της γης, άλλος τους Ινδούς και άλλος στους Σκύθες, σε έθνη άγρια και βάρβαρα, έως τα έσχατα της οικουμένης, να εξοστρακίσωμε κάθε άλλην θρησκεία, και να παρακινήσωμε τους ανθρώπους να δεχθούν μίαν νέαν πίστιν, να πιστεύσουν δηλαδή για Θεόν έναν άνθρωπον, ο οποίος εγεννήθη χωρίς Πατέρα, από Μητέρα μόνον και αυτήν Παρθένον. Άνθρωπον πτωχόν, που απέθανε επί Ποντίου Πιλάτου επάνω σε έναν σταυρόν, μεταξύ δύο ληστών. Ο οποίος, αφού απέθανε, ανέστη, ανέβη στους ουρανούς, και από τους ουρανούς μέλλει πάλι να κατεβή, για να κρίνη όλον το ανθρώπινον γένος. Πηγαίνουμε να καταπείσωμε τους ανθρώπους, να είναι έτοιμοι για την αγάπην και πίστιν τούτου του Εσταυρωμένου, να αρνηθούν τον κόσμον, την πατρίδα, τους γονείς, τα τέκνα, την ιδίαν την ζωήν τους. Να προτιμήσουν την πτωχείαν και την καταφρόνησιν από όλους τους θησαυρούς και τα βασίλεια της γης, την σκληραγωγίαν από την τρυφήν, και να αγαπώνται μεταξύ τους τόσον ώστε να αγαπούν και τους ιδίους τους εχθρούς, ανταλλάσσοντας τις ύβρεις με ευχές, το μίσος με ευεργεσίες. Πηγαίνουμε να κηρύξωμε αυτήν την νέαν διδασκαλίαν όχι σε ασήμαντους ανθρώπους, αλλά σε Στρατάρχες και Βασιλείς, σε ρήτορες και φιλοσόφους, και θέλουμε να ρίψουν εκείνοι τα σκήπτρα και τα διαδήματα και να πιάσουν τον σταυρόν, αυτοί δε να υποτάξουν τον νουν και την θέληση στην πίστη του Εσταυρωμένου. Πηγαίνουμε να φέρωμε τον κόσμο σε άλλη πίστη και άλλη ζωή. Να κάνωμε τον ειδωλολάτρη κόσμον Χριστιανόν, τον ασεβή κόσμον άγιον.

Πράγματι, εσείς αναλαμβάνετε μίαν μεγάλην και δύσκολον αποστολήν, αλλά, καλά, πού είναι τα στρατεύματά σας; Είμεθα μόνον δώδεκα. Και πού είναι τα όπλα σας; Εκείνος που μας έστειλε μας παρήγγειλε να μην πάρωμε μαζί μας ούτε ράβδον. Έχετε λοιπόν στον νουν σας να φέρετε τους ανθρώπους στην γνώμην σας με το πλήθος των χρημάτων; Όχι, είμεθα τόσον πτωχοί ώστε και εκείνα τα ολίγα υπάρχοντα που είχαμε, τα αφήσαμε όλα. Αλλά έχετε τουλάχιστον την δύναμιν του λόγου; Είσθε εύγλωτοι ρήτορες για να πείσετε τους ανθρώπους να δεχθούν δόγματα τόσον παράδοξα, αντίθετα από κάθε φυσικήν λογικήν; Ούτε αυτό διαθέτουμε. Εμείς δεν γνωρίζουμε τι είναι η σοφία του κόσμου και δεν μιλούμε άλλην γλώσσα παρά του τόπου μας. Τότε με τι ελπίζετε να στρέψετε σ' αυτήν την πίστη που διδάσκετε έναν κόσμον ολόκληρο; Εμείς δεν υπολογίζουμε σε καμμίαν ανθρωπίνην δύναμη, παρά στην δύναμη του διδασκάλου που μας έστειλε, και ελπίζουμε να τα κατορθώσωμε όλα.

Τί ακούω, όμως ακροαταί, τί ακούω; Όσα είπαν να κατορθώσουν οι άνθρωποι αυτοί

τα κατώρθωσαν. Τώρα, σας παρακαλώ, να μου ειπήτε, ποίος άλλος ημπορούσε να κάμη ένα τοιούτον κατόρθωμα, να κτίση δηλαδή αυτήν την Ορθόδοξον Εκκλησία με αυτές τις προϋποθέσεις, από το μη ον, με τοιαύτα όργανα μη όντα, καθώς τα λέγει ο Παύλος, παρά ένας Παντοδύναμος Θεός; Ναι, «Δεξιά Κυρίου εποίησε δύναμιν», όχι αγγέλου, όχι ανθρώπου, αλλά εκείνη πανίσχυρος δεξιά του Θεού, η οποία έβγαλεν από το μη ον τον κόσμον της φύσεως, έβγαλεν και από το μη ον τον κόσμον της χάριτος.

Ώστε η Ορθοδοξία είναι όλη Θεία στην αρχήν της. Είναι όλη Θεία στην αύξηση. Διότι ο τρόπος με τον οποίον ηυξήθη είναι Θείος. Η πίστις των χριστιανών είναι μια διδασκαλία ουράνιος, υπέρ φύσιν, υπέρ λόγον, υπέρ έννοιαν. Περιέχει μυστήρια τα οποία δεν αποδεικνύονται, δεν καταλαμβάνονται. Να πιστεύωμε εις έναν Θεόν, απλούστατον και αδιαίρετον, πλην όμως Θεόν τρισυπόστατον, Θεόν Πατέρα, Θεόν Υιόν, Θεόν Πνεύμα Άγιον, τρεις κατά την υπόστασιν και έναν κατά την ουσίαν και φύσιν. Και πάλι να πιστεύωμε εις έναν Κύριον Ιησούν Χριστόν, Θεόν συγχρόνως και άνθρωπον, διπλούν στην φύσιν και έναν στην υπόστασιν. Να βλέπωμε εκεί στην Αγίαν Τράπεζαν άρτο και να πιστεύωμε πως εκεί είναι αληθώς το σώμα του Ιησού Χριστού. Σώμα έμψυχον, σώμα ολόκληρον, το οποίον ορίζεται σε έναν τόπον αλλά δεν περιγράφεται, που μελίζεται αλλά δεν διαιρείται, εσθίεται αλλά δεν δαπανάται, πολλαπλασιάζεται στον ουρανόν και την γην και σε όλες τις Εκκλησίες των Ορθοδόξων, και είναι ένα και το αυτό. Να βλέπωμε εκεί μέσα στην αγίαν Κολυμβήθρα νερόν φυσικόν, το οποίον βρέχει το σώμα, και να πιστεύωμε πως εκείνο είναι λουτήριον πνευματικόν που καθαρίζει την ψυχήν. Να βλέπωμε άλλα αισθητώς και να πιστεύωμε άλλα νοητώς μέσα στα Μυστήρια. Να αρνήται ο νους την αίσθησιν, και μάλιστα να μην πιστεύη ο νους τον εαυτόν του. Αυτά είναι δόγματα που δεν ημπορεί να καταλάβη ο ανθρώπινος νους. Και πάλιν η πίστις των χριστιανών είναι νόμος εξ ολοκλήρου πνευματικός και άγιος. Νόμος που διατάζει πτωχείαν, παρθενίαν, νηστείαν, εγκράτειαν, ταπεινοφροσύνην και μίαν αγάπην τόσον τελείαν, που παραγγέλλει να αγαπούμε και τους εχθρούς. Νόμος που θέλει τον άνθρωπον στο σώμα αλλά πνευματικόν, στον κόσμον αλλά άγιον. Νόμος που αντιτίθεται στον νόμο του κόσμου και της σαρκός. Αυτά είναι πράγματα τα οποία δεν δέχεται μετά χαράς η ανθρωπίνη θέλησις. Και παρ' όλα ταύτα, μία διδασκαλία τόσον δύσκολος για τον νουν, ένας νόμος τόσον βαρύς για την θέλησιν, ηυξήθη, επροχώρησε σε κάθε μέρος της γης, σε κάθε τάξιν ανθρώπων. Αλλά πώς; Μήπως με κάποιο όργανον ανθρωπίνης δυνάμεως; Όχι. Και μάλιστα όλη η δύναμις των ανθρώπων, συντροφιασμένη με όλη την δυναμη των δαιμόνων, αντεστάθη και αντεπολέμησε.

Κάμετε μίαν υπόθεση, χριστιανοί, ότι βλέπετε έξω σε έναν αγρόν ολίγα πρόβατα να πολεμούν με λύκους, και μάλιστα με λέοντες, με δράκοντες και με άλλα θηρία, αναρίθμητα σε πλήθος, ανήμερα στην αγριότητα, θανατηφόρα στο δηλητήριον. Αν εβλέπατε τα ολίγα εκείνα πρόβατα να νικήσουν, να διώξουν, να διασκορπίσουν και

τους λύκους και τους λέοντες και τους δράκοντες και όλα τα άλλα θηρία, και έπειτα διαμοιρασμένα σε διαφόρους τόπους της γης να πολλαπλασιασθούν τόσον ώστε να αυξηθούν και να γίνουν ένα πολυάριθμον ποίμνιο, τι θα ελέγατε; Βέβαια, πως τούτο το πράγμα δεν είναι φυσικόν, αλλά ένα εξαίσιον θαύμα. Τούτο όμως, αληθινά, συνέβη στην Εκκλησίαν του Χριστού. Εκεί βλέπω σαν δώδεκα πρόβατα τους δώδεκα εκείνους Αποστόλους, τους οποίους απέστειλεν ο Χριστός στο παγκόσμιον κήρυγμα ωσάν σε πολεμικόν αγρόν. Τους το προείπε ο ίδιος: «Ιδού εγώ αποστέλλω υμάς ως πρόβατα εν μέσω λύκων». Και δεν είναι μόνον λύκοι, χριστιανομάχοι Ιουδαίοι, είναι και λέοντες, τύραννοι βασιλείς, διώκτες της πίστεως. Είναι και δράκοντες, οι αποστάτες και οι αντίθεοι δαίμονες. Θηρία αναρίθμητα, ορατοί και αόρατοι εχθροί, τα οποία εξήλθαν με άκρατον ορμή και θυμό να πολεμήσουν τα πρόβατα του Χριστού, την νεόλεκτον Εκκλησία. Αλλά τι παράδοξον θέαμα που βλέπω! Βλέπω ότι εκείνα τα πρόβατα ενίκησαν, εδίωξαν, διεσκόρπισαν λύκους και λέοντες και δράκοντες και όλα τα θηρία, και Ιουδαίους και τυράννους και δαίμονες και όλους τους εχθρούς. Βλέπω ότι οι ταπεινοί εθριάμβευσαν έναντι των υπερηφάνων, οι άοπλοι έναντι των δυνατών, οι πτωχοί και αγράμματοι έναντι των βασιλέων και των φιλοσόφων. Οι δώδεκα έγιναν αναρίθμητοι, ηυξήθησαν, επληθύνθησαν, εγέμισαν όλην την γην. Εις πάσαν την γην εξήλθεν ο φθόγγος αυτών και εις τα πέρατα της οικουμένης τα ρήματα αυτών». Βλέπω ότι επάνω στα τρόπαια του Καπιτωλίου της Ρώμης υψώθη ο Σταυρός του Χριστού. Βλέπω ότι στας Αθήνας έπεσεν ο βωμός ο αφιερωμένος «τω Αγνώστω Θεώ» και προσκυνείται ο Εσταυρωμένος. Βλέπω ότι, καθώς λέγει ο Χρυσόστομος, «πολύ σύντομα αλιείς και τελώνες επεκράτησαν στην κορυφαίαν των πόλεων και ο σκηνοποιός όλην την Ελλάδα επέστρεψε». Βλέπω ότι «ο λαός ο καθήμενος εν σκότει, είδε φώς μέγα». Βλέπω έθνη βάρβαρα βαπτισμένα, πόλεις, επαρχίες, βασίλεια Ορθόδοξα. Ερήμους γεμάτες από ασκητάς, μοναστήρια από αγίες παρθένους. Βλέπω αναρίθμητα πλήθη μαρτύρων να τρέχουν για την αγάπην του Χριστού στο μαρτύριον ως πρόβατα επί σφαγήν. Βλέπω τον πρώην άθεον και πολύθεον κόσμο, τον πρώην ασεβή και ακάθαρτον, ευσεβή, άγιον, χριστιανικόν. Κηρύττεται παντού το ευαγγέλιον, παντού νικά η πίστις. Αλλά τοιαύτη αλλοίωσις ποίου είναι κατόρθωμα; Βέβαια «αύτη η αλλοίωσις της δεξιάς του Υψίστου». Τούτο το μέγα έργον πώς έγινε; Βέβαια «δεξιά Κυρίου εποίησε δύναμιν». Ναι, η δεξιά του Κυρίου ήταν εκείνη η οποία ηύξησε την Ορθοδοξίαν. Η δεξιά του Κυρίου έκαμε την μία γλώσσα των Αποστόλων να ακουστή από διάφορα έθνη, έκαμε με τα χέρια των Αποστόλων να σωριάζωνται οι ναοί των ειδώλων, να συντρίβωνται τα είδωλα, να πιστεύουν οι ειδωλολάτρες. Διά των χειρών των Αποστόλων εγίνοντο σημεία και τέρατα εν τω λαώ πολλά. Σημεία: Ιατρεύοντο ασθενείς, εκαθαρίζοντο λεπροί, ανεσταίνοντο νεκροί, εδιώκοντο ακάθαρτα πνεύματα. Τέρατα: λέοντες να φιλούν τους πόδες των αγίων ανδρών, μάρτυρες να μένουν άφλεκτοι μέσα στη φωτιάν, παρθένοι να πολεμούν με τα θηρία και να τα δαμάζουν. Βουνά ασάλευτα να περπατούν, εξαγριωμένη θάλασσα να γαληνεύη με την προσευχήν ενός χριστιανού!

Ελάτε τώρα, άθεοι, ελάτε άπιστοι, ελάτε ασεβείς, ελάτε όλοι οι εχθροί της

Ορθοδόξου πίστεως. Όσες ακτίνες έχει ο ήλιος, τόσες είναι οι αποδείξεις που βεβαιώνουν ότι αυτή η πίστις που κρατώ είναι η αληθινή πίστις. Όμως εγώ θέλω να σας προβάλω ένα επιχείρημα. Αυτά τα θαύματα με τα οποία εγώ λέγω πως ο Θεός ηύξησε την πίστη των χριστιανών, ή αληθινά έγιναν ή δεν έγιναν. Αν έγιναν, αυτή είναι η αληθινή πίστις του Θεού, για την οποίαν ο Θεός έκαμε τόσα θαύματα. Αν δεν έγιναν, πώς λοιπόν μία τοιαύτη πίστις, μία διδασκαλία τόσον δύσκολος στον νουν, ένας νόμος τόσον βαρύς στην θέλησιν, εξηπλώθη σε όλην την γη χωρίς θαύματα; Τούτο είναι ακόμη μεγαλύτερο θαύμα, μάλιστα είναι το θαύμα των θαυμάτων. Και αν έτσι ή αλλέως είναι θαύμα, τούτο είναι έργον Θεού. «Δεξιά Κυρίου εποίησε δύναμιν». Αν όμως η Ορθόδοξος πίστις είναι θεία στην αρχήν της, θεία στην αύξηση, δεν είναι άραγε θεία και στην στερέωση; Το Πνεύμα το άγιον εμφανέστατα εξεικόνισε την μυστηριώδη οικοδομήν της αγίας μας Εκκλησίας με το στόμα του Σολομώντος: «Η Σοφία ωκοδόμησεν εαυτή οίκον και εστερέωσε στύλους επτά». Η Σοφία. Αλλά ποία; Η σοφία των ανθρώπων; Η σοφία των αγγέλλων; Όχι, λέγει ο Παύλος. «Σοφία ην ουδείς των αρχόντων του αιώνος τούτου έγνωκε», διότι η αληθινή, η υπέρ φύσιν και υπέρ άνθρωπον οικοδομή της Εκκλησίας, δεν ημπορούσε να είναι κτιστής σοφίας εφεύρημα. Είναι λοιπόν αυτή η ανωτάτη Σοφία του Θεού. Αυτή η οποία με στάθμη, μέτρον και αριθμόν έκτισε με τρόπον ανέκφραστο τα πάντα, αυτή η οποία κάθηται επί θρόνου δόξης στον ουρανόν, και προσκυνείται από τους Αγγέλους. Θεμέλιον του οίκου έβαλε την ομολογίαν εκείνη που ηκούσαμε σήμερα από τον Ναθαναήλ: «Ραββί, συ ει ο Υιός του Θεού», που είναι η ιδία την οποίαν έκαμε ο Πέτρος, όταν ομολόγησε «Συ ει ο Χριστός, ο Υιός του Θεού του ζώντος». Εμάθαμε λοιπόν πως αυτός ο Υιός του Θεού του ζώντος, ο οποίος πιστεύεται με την καρδίαν και ομολογείται με το στόμα, είναι το αρχικόν θεμέλιο της Εκκλησίας, είναι ο ακρογωνιαίος λίθος, η ασάλευτος και αρραγής πέτρα της Πίστεως. Έτσι προφητεύει ο Ησαίας: «Ιδού τίθημι υμίν λίθον ακρογωνιαίον, εκλεκτόν, έντιμον, και ο πιστεύων εις αυτόν ου μη καταισχυνθή». Και ο Δαυίδ: «Λίθον ον απεδοκίμασαν οι οικοδομούντες, ούτος εγεννήθη εις κεφαλήν γωνίας». Έτσι διδάσκει ο Παύλος: «Θεμέλιον γαρ άλλον ουδείς δύναται θείναι παρά τον κείμενον, ος εστίν Ιησούς ο Χριστός». Έτσι ερμηνεύει ο Θεοδώρητος στον τρίτον λόγο του Άσματος των Ασμάτων. Ο Βασίλειος στον λόγο περί μετανοίας και στο «πρόσεχε σεαυτώ». Ο Χρυσόστομος στο ις' κεφάλαιο του Ματθαίου, και πολλοί άλλοι διδάσκαλοι. Όθεν την στερέωση του μυστικού αυτού οίκου φανερώνει αλληγορικώς και ο Χριστός στο ζ' του Ματθαίου, όπου λέγει πως ο φρόνιμος άνθρωπος εθεμελίωσε την οικίαν αυτού επί την πέτραν. Οικία θεμελιωμένη επάνω στην πέτρα, στερεά και ασάλευτος, είναι η Εκκλησία του Χριστού, κτισμένη από τον φρόνιμον, τον πάνσοφον και Θείον Αρχιτέκτονα. Τρία δυνατά όργανα μετεχειρίσθη ο διάβολος για να την χαλάση. Βροχήν για να την καταποντίση, ποταμούς για να την ξεθεμελιώση και ανέμους για να την κατεδαφίση. Οι τρεις εκείνοι φοβεροί εχθροί που ήγειρε για να την πολεμήσουν ήσαν οι Ιουδαίοι, οι Τύραννοι και οι Αιρετικοί. Πρώτη κατέβη η βροχή, ο φθόνος των Ιουδαίων. Αετοί που εσταύρωσαν τον κτίστην της οικίας αυτής, συλλογισθήτε πόσον εμισούσαν τους συνεργούς μαθητάς του. Το όνομα του Χριστού, το οποίον εκηρύττετο φανερά, τους

επλήγωνε την καρδίαν. Το μεγαλείον της Εκκλησίας, η οποία ανυψώνετο καθημερινώς επάνω στην πτώση της Συναγωγής, τους εφαρμάκωνε την ψυχή. Πόσες επιβουλές, πόσες συκοφαντίες, πόσους διωγμούς, πόσους πολέμους έκαμαν εναντίον των Αποστόλων και των νέων χριστιανών, είναι αδύνατον να τους περιγράψη κανείς. Σαράντα ημέρες, καθώς γνωρίζετε, διήρκεσεν ο κατακλυσμός τον παλαιόν καιρό και κατεπόντισεν όλην την γη. Σαράντα χρόνους διήρκεσε ο κατακλυσμός του ιουδαϊκού φθόνου για να καταποντίση την Εκκλησίαν. Αλλά τι; Καθώς τότε η κιβωτός δεν κατεποντίσθη, και όσον εδυνάμωνε η βροχή τόσον ανυψώνετο η κιβωτός, η οποία περιεφέρετο αβλαβής επάνω στα ύδατα, έτσι και η Εκκλησία δεν εβλάβη καθόλου από τον φθόνον των Ιουδαίων. Όσον επολλαπλασιάζετο ο φθόνος των Ιουδαίων, τόσον ηύξανεν η πίστις των χριστιανών. Αλλά, τέλος πάντων, οι Ιουδαίοι εξωλοθρεύθησαν από τα στρατεύματα των Ρωμαίων και έπαυσεν η βροχή.

Ήλθαν όμως οι ποταμοί, βασιλικοί και μεγάλοι ποταμοί, στους οποίους έτρεχαν όχι νερά, αλλά αίματα εσφαγμένων χριστιανών. Είναι οι τύραννοι της παλαιάς και της νέας Ρώμης, οι χριστιανομάχοι, οι διώκτες της πίστεως οι οποίοι όρμησαν με σφοδρότατον διωγμόν να χαλάσουν εκ θεμελίων την Εκκλησίαν. Θέλετε να μάθετε πόσοι; Δεκαοκτώ τον αριθμόν, οι σπουδαιότεροι δε είναι: Νέρων, Δομετιανός, Τραϊανός, Αντωνίνος, Μάρκος Αυρήλιος, Λικίνιος, Αυρηλιανός, Μαξιμιανός, Κώνστας, Ιουλιανός ο παραβάτης, Ουάλης, Λέων ο Ίσαυρος, Κωνσταντίνος ο Κοπρώνυμος και Θεόφιλος ο εικονομάχος. Γνωρίζετε πόσον καιρόν εκράτησεν ο διωγμός; Πεντακοσίους χρόνους συνολικά, και περισσότερον. Γνωρίζετε πόσοι εμαρτύρησαν κάτω από τόσους τυράννους και τόσους χρόνους; Μετρήστε τα άστρα του ουρανού ή την άμμον της θαλάσσης. Αν ο Θεός ήθελε να φυλάξη σε ένα μέρος τα αίματα τόσων χριστιανών που εμαρτύρησαν για την πίστη του Χριστού, θα έκαμε βέβαια μίαν άλλην Ερυθράν θάλασσαν αγίων αιμάτων. Καλά όμως, ήλθαν οι ποταμοί, και τι έκαμαν; Επέρασαν, οι Τύραννοι ηφανίσθησαν, έπεσαν βασιλείς και βασιλείες, και οι χριστιανοί φονευόμενοι επλήθυναν, διωκόμενοι ηυξήθησαν, πολεμούμενοι εστερεώθησαν, πειραζόμενοι ελαμπρύνθησαν περισσότερον στην αρετή.

Ύστερα έπνευσαν οι άνεμοι, οι Αιρετικοί, που εσηκώθησαν από όλα τα μέρη του κόσμου. Άνεμοι αληθώς σφοδροί στην γνώμη, πολέμιοι της Ορθοδοξίας, αντίθετοι και μεταξύ τους στην αίρεσιν και στην ζάλη που προξένησαν στην Εκκλησία του Χριστού. Αυτοί είναι άπειροι στον αριθμόν και είναι αδύνατον να τους απαριθμήσω, πλην όμως ας σας ειπώ τα πλέον επίσημα τάγματα: Γνωστικοί, Οφίται, Μοντανισταί, Σαβελλιανοί, Χιλιασταί, Παυλικιανοί, Μανιχαίοι, Δονατισταί, Αρειανοί, Ευνομιανοί, Ανθρωπομορφίται, Μακεδονιανοί, Πελαγιανοί, Νεστοριανοί, Σεβηριανοί, Διοσκορίται, Μονοθελήται, Εικονομάχοι, Παπικοί, Λουθηρανοί και Καλβινισταί. Άλλος βλασφημεί εναντίον απλώς του Θεού, άλλος εναντίον του Πατρός, άλλος εναντίον του Υιού, άλλος εναντίον του Αγίου Πνεύματος, άλλος εναντίον των Μυστηρίων. Όλοι από συμφώνου κινούνται, ορμούν, μάχονται κατά της Εκκλησίας

του Χριστού. Τόσες Σύνοδοι και Συνέδρια, τόσες διαλέξεις και πόλεμοι, σκάνδαλα, σχίσματα, θόρυβοι, ταραχές, εξορίες, θάνατοι, ποίος να τα διηγηθή; Αλλά τέλος πάντων εκόπασαν οι άνεμοι, εξουθενώθησαν και αιρετικοί και αιρέσεις, έπαυσεν η ζάλη, επεκράτησεν η ειρήνη. Ιδού λάμπει καθαρή και αμόλυντος η Ορθοδοξία στην Εκκλησία του Χριστού. Κατέβη η βροχή, ήλθαν οι ποταμοί, έπνευσαν οι άνεμοι, αλλά ο οίκος του Χριστού, η Εκκλησία, δεν έπεσε. Στέκει στερεά και ασάλευτος, διότι είναι θεμελιωμένη επάνω στην αρραγή ακρογωνιαίαν πέτραν, τον Χριστόν, τον Υιόν του Θεού του ζώντος, και «πύλαι άδου ου κατισχύσουσιν αυτής». Αλλά αυτή δεν είναι μία στερέωσις Θεία; Και εκείνη που την εστερέωσε, δεν είναι η δεξιά του Υψίστου;

Ω πίστις των χριστιανών, Θεία στην αρχήν. Θεία στην αύξησιν, Θεία στην στερέωσιν, όλη Θεία! Εσύ έγινες από τον Θεόν, ηυξήθης από τον Θεόν, εστερεώθης από τον Θεόν! Εσύ είσαι η αληθινή διδασκαλία. Όποιος σε περιπατεί, φθάνει ασφαλώς στον Παράδεισον. Χριστιανέ Ορθόδοξε, εσύ έχεις χρέος να ευχαριστής χίλιες φορές τον Θεόν, ο οποίος σε έκαμε και εγεννήθηκες μέσα σε μίαν τοιαύτην πίστη. Ένας παλαιός φιλόσοφος για τρία πράγματα ευχαριστούσε τους Θεούς. Πρώτον για το ότι εγεννήθη άνδρας και όχι γυναίκα, δεύτερον ότι ήταν Έλληνας και όχι βάρβαρος, τρίτον ότι ήταν φιλόσοφος και όχι αμαθής. Έχεις και εσύ χρέος να ευχαριστής για τρία άλλα πράγματα τον Θεόν. Πρώτον για το ότι εγεννήθης Χριστιανός και όχι άπιστος, δεύτερον ότι είσαι χριστιανός ορθόδοξος και όχι αιρετικός. Για το τρίτον έχε υπομονή και θα σου το ειπώ στο δεύτερον μέρος.

Μέρος β'

Η πίστις είναι ο κανών της ζωής. Καθώς πιστεύουμε, έτσι πρέπει και να ζούμε. Διότι αλλέως, αν η ζωή δεν συμφωνή με την πίστιν, αυτή η πίστις είναι νεκρά, και σε τίποτε δεν ωφελεί: «τι το όφελος, αδελφοί μου — λέγει ο Θείος Ιάκωβος — εάν πίστην τις λέγη έχειν, έργα δε μη έχη; μη δύναται η πίστις σώσαι αυτόν; Ώσπερ γαρ το σώμα χωρίς πνεύμα νεκρόν εστί, ούτω και η πίστις χωρίς έργων νεκρά εστί». Και ο Χρυσόστομος, εξηγώντας εκείνο το ρητόν του Χριστού «ου πας ο λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εισελεύσεται εις την Βασιλείαν του Θεού, αλλά ο ποιών το θέλημα του πατρός μου», λέγει: "Εδώ θέλει να δείξη ότι καμμίαν δύναμη δεν έχει η πίστις χωρίς τα έργα. Το οποίον σημαίνει ότι η πίστις χωρίς τα έργα είναι λείψανον πίστεως, δεν ενεργεί καθόλου. Και ο άνθρωπος που πιστεύει σαν χριστιανός, δεν ζει όμως σαν χριστιανός, ας μην ελπίζη σωτηρίαν. Εδώ χρειάζεται και πίστις αληθής, και ζωή καλή. Με τα δύο αυτά ο άνθρωπος ημπορεί να σωθή. Με αυτές τις δύο πτέρυγες ημπορεί να πετάξη στον Παράδεισον".

Εμείς είδαμε ποία είναι των χριστιανών η πίστις. Ας ιδούμε τώρα ποία είναι των χριστιανών η ζωή. Η πίστις των χριστιανών στην αρχή, στην αύξηση, στην στερέωση, είναι όλη Θεία, στην διδασκαλίαν είναι όλη αλήθεια, στον νόμον είναι

όλη αγιότης. Αλλά ποία τάχα είναι των χριστιανών η ζωή; Των χριστιανών του καιρού τούτου, ποία είναι;

(Σημείωση: ο λόγος εκφωνήθηκε τον δέκατο όγδοο αιώνα).

Εδώ δεν φθάνουν λόγια για να την περιγράψωμε, εδώ χρειάζονται δάκρυα για να κλαύσωμε. Η εικόνα εκείνη, την οποίαν είδε στον ύπνον του ο βασιλεύς Ναβουχοδονόσορ, γνωρίζουμε τι εσήμαινε. Έχουμε την έννοια και την εξήγηση στην ίδια την Θεία Γραφήν. Πλην όμως αρμόζει και στην ιδικήν μας υπόθεση. Η εικόνα εκείνη είχε την κεφαλήν από καθαρόν χρυσάφι, τα χέρια και το στήθος αργυρά, την κοιλίαν και τους μηρούς χάλκινα, τα πόδια ένα μέρος σιδηρά και ένα μέρος πήλινα: «εθεώρεις Βασιλεύ, και ιδού εικών, ης η κεφαλή χρυσίου και αι χείρες και το στήθος και οι βραχίονες αυτής αργυροί. Η κοιλία και οι μηροί χαλκοί. Οι πόδες μέρος μεν τι σιδηρούν, μέρος δε τι οστράκινον». Αυτή, πιστεύσατέ με, είναι η αληθής εικόνα της ζωής και της πολιτείας των χριστιανών.

Η εικόνα εκείνη είχε την κεφαλήν από χρυσάφι καθαρόν. Και η ζωή των χριστιανών, στους πρώτους χρόνους του Χριστιανισμού, είχε την αρχήν από χρυσάφι καθαρό, στην αρετήν και στην αγιότητα. Οι Αρχιερείς, οι Ιερείς, οι Διάκονοι, οι υποδιάκονοι, οι μοναχοί, όλοι κοινώς οι ιερωμένοι, χρυσάφι καθαρόν στην διδασκαλία και στα ήθη. Χρυσάφι καθαρόν στο σώμα και στην ψυχήν. Όλοι χρυσοί, έλαμπαν σε όλα τους τα έργα ως φως αληθινόν, καθώς τους παρήγγειλεν ο Χριστός: «Υμείς εστέ το φως του κόσμου». Οι λαϊκοί ομοίως ως χρυσάφι καθαρόν στην σωφροσύνη. Οι γέροντες, χρυσάφι καθαρόν στην φρόνηση, οι νέοι στην παρθενία. Τα παιδιά στην απλότητα. Χριστιανοί όλοι χρυσοί στον νου τους, δεν εμελετούσαν άλλο παρά τα πνευματικά και ουράνια. Όλοι χρυσοί στην γλώσσα τους. Δεν αργολογούσαν κατακρίνοντας τον πλησίον, αλλά προσευχόμενοι υμνολογούσαν τον Θεόν. Όλοι χρυσοί στα χέρια τους, δεν ήρπαζαν από φιλαργυρίαν τα ξένα πράγματα, αλλά εχάριζαν σε ελεημοσύνες τα ιδικά τους. Όλοι χρυσοί στην καρδία, δεν αγαπούσαν παρά τον Θεό και τον πλησίον. Για την αγάπη του Θεού, ήσαν πάντοτε έτοιμοι να χύσουν το αίμα τους στο μαρτύριο. Στην δε αγάπη του πλησίον, ήσαν όλοι μία καρδία και μία ψυχή. Κεφαλή χρυσού καθαρού, χριστιανοί ενάρετοι, άγιοι, αληθείς χριστιανοί.

Έπειτα ηκολούθησε το στήθος το οποίον ήταν από άργυρον, κατέβη η τιμή. Πολύτιμον είναι το ασήμι, αλλά όχι σαν το χρυσάφι το καθαρόν. Με τον καιρόν εψυχράνθη η θερμή εκείνη ζέσις της πίστεως, εσμικρύνθη η αρετή. Η ζωή των χριστιανών ήταν καλή, αλλά όχι όπως εκείνη των πρώτων. Αργότερα ήλθεν η κοιλία η χάλκινη. Όλο και χειρότερα. Ήλθε τότε κάποιος τρόπος ζωής πολύ κατώτερος και από τον πρώτο και από τον δεύτερον, ήθη σκληρά και δύσκολα. Πλην όμως, καθώς το χάλκωμα, αν και δεν αξίζει σαν το χρυσάφι ή σαν το ασήμι, όμως κάτι αξίζει και αυτό, έτσι και οι χριστιανοί, δεν ήσαν όπως οι πρώτοι ή οι δεύτεροι, παρ' όλα ταύτα δεν ήσαν εντελώς άχρηστοι. Αν και δεν ήσαν τέλειοι, δεν ήσαν και μηδαμινοί.

Ανάμεσα στις πολλές κακίες ευρίσκετο και μία αρετή. Η κοιλία, λοιπόν, χάλκινη.

Αλλά τέλος πάντων, τους δυστυχισμένους τούτους καιρούς, εμείς εφθάσαμε στα κατώτερα μέρη της εικόνος, στα πόδια, τα οποία είναι ένα μέρος σιδηρά και ένα μέρος πήλινα. Πράγμα που σημαίνει ότι ήλθαμε σε μίαν αθλία κατάσταση, που δεν ημπορούμε να καταντήσωμε ούτε κατώτερα, ούτε χειρότερα. Ένα μέρος είμεθα σίδηρος και ένα μέρος πηλός. Σίδηρος, χωρίς λάμψιν αρετής, σκουριασμένοι από την αμάθειαν, σκληροί από την αμαρτίαν. Πηλός στα ήθη μας, τα έργα μας ακάθαρτα, χωρίς αξία, μηδαμινά, η κακία μας έφθασε στα άκρα. Η πίστις μας χριστιανική, αλλά η ζωή μας εθνική. Να σας κάμω να το ιδήτε οφθαλμοφανώς;

Ήταν μεσημέρι, όταν κάποτε ο Διογένης άναβε το φανάρι του και περιπατούσε μέσα στην αγορά των αθηναίων, σαν να ζητή κάτι να εύρη. Εγελούσαν εκείνοι που τον έβλεπαν και τον ερωτούσαν: Διογένη, τι ζητείς; Ζητώ άνθρωπον, απεκρίνετο. Μα πώς, δεν βλέπεις τόσους ανθρώπους; Δεν συναντάς τόσους ανθρώπους; Η αγορά είναι γεμάτη από ανθρώπους, και μέσα σε τόσους ανθρώπους εσύ ζητείς άνθρωπον; Ναι, άνθρωπον ζητώ, άνθρωπον ζητώ. Αλλά τι είδους άνθρωπον ζητεί ο Διογένης; Δύο ειδών είναι οι άνθρωποι΄ αυτοί δηλ. που έχουν μόνον την μορφήν και τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου, και αυτοί είναι εξωτερικώς και κατά το φαινόμενον άνθρωποι. Όμοια είναι και τα λείψανα και τα αγάλματα και τα είδωλα των ανθρώπων, αλλά εσωτερικώς δεν έχουν καμμίαν χρησιμότητα, και μάλιστα είναι ως άλογα ζωα ή στα πάθη ή στην αχρειότητα. Και από τούτους έβλεπε πολλούς, αλλά δεν εζητούσε κάποιον από αυτούς ο Διογένης. Υπάρχουν και άνθρωποι που εκτός από την ανθρώπινην μορφή και τα χαρακτηριστικά, έχουν και ανθρώπινην φρόνηση και αρετήν. Είναι όλοι εσωτερικώς και εξωτερικώς λογικοί, φρόνιμοι και ενάρετοι, αληθινοί άνθρωποι. Έναν από αυτούς ζητούσε ο Διογένης στην πολυάνθρωπον πόλιν των Αθηνών, και δεν τον εύρισκε. Ζητώ άνθρωπον, ζητώ άνθρωπον.

Μου κακοφαίνεται να κάμω την σύγκριση, αλλά πρέπει να ειπώ την αλήθεια. Σ' έναν καιρό που σαν μεσημέρι λάμπει η Ορθοδοξία, ανάπτω κι εγώ τον λύχνον του ευαγγελικού κηρύγματος, έρχομαι σε μίαν Εκκλησία γεμάτην από χριστιανούς και ζητώ χριστιανόν, ζητώ χριστιανόν. Μα πώς, τούτοι που βλέπω εδώ και αλλού, σε πόλεις, σε κάστρα, σε επαρχίες, σε βασίλεια, στο μεγαλύτερον μέρος της οικουμένης, δεν είναι χριστιανοί; Δύο ειδών είναι οι χριστιανοί. Είναι εκείνοι που έχουν μόνον το όνομα του χριστιανού, χριστιανοί εξωτερικώς και κατά το φαινόμενον, οι οποίοι έχουν μόρφωσιν αληθείας, λέγει ο Παύλος, αλλά εσωτερικώς δεν έχουν έργα χριστιανού. Έχουν χριστιανικήν πίστιν, αλλά δεν έχουν χριστιανικήν ζωή. Και μάλιστα έχουν μίαν ζωήν αντίθετο στην πίστη. Δεν ζητώ κάποιον από αυτούς. Υπάρχουν χριστιανοί, οι οποίοι εκτός από το όνομα έχουν και τα έργα, μαζί με την πίστιν έχουν και την ζωή, και εσωτερικώς και εξωτερικώς είναι όλοι Ορθόδοξοι, αληθινοί χριστιανοί. Από τούτους ζητώ έναν σε μίαν πολυάριθμον πολιτεία των χριστιανών, και δεν τον ευρίσκω. Ζητώ χριστιανόν, ζητώ χριστιανόν. Περιπατώ από

τόπον σε τόπο για να τον εύρω. Τον ζητώ στις αγορές μεταξύ των αρχόντων, και βλέπω μίαν υψηλόφρονα υπερηφάνειαν. Δεν τον ευρίσκω. Τον ζητώ στα παζάρια, μεταξύ των πραγματευτών, και εδώ βλέπω μίαν αχόρταγον φιλαργυρίαν. Δεν τον ευρίσκω. Τον ζητώ στους δρόμους, μέσα στην νεότητα, και εδώ βλέπω μίαν μεγάλην ασωτία. Δεν τον ευρίσκω. Αφήνω την πολιτεία και τον ζητώ μεταξύ των χωρικών, και εδώ βλέπω του κόσμου τα ψεύματα. Δεν τον ευρίσκω. Περνώ στο μέρος της θαλάσσης, τον ζητώ μεταξύ των ναυτικών, και εδώ βλέπω τις πλέον φοβερές βλασφημίες. Δεν τον ευρίσκω. Διαβαίνω στα στρατεύματα, τον ζητώ μεταξύ των στρατιωτικών, και εδώ βλέπω την τελείαν απώλειαν. Δεν τον ευρίσκω. Εισέρχομαι στις οικίες, τον ζητώ μεταξύ των γυναικών, και εδώ τι βλέπω; Βλέπω υπανδρευμένες, χωρισμένες από τους άνδρες τους, να χαίρωνται με τους μοιχούς. Βλέπω ανύπανδρες να ζουν με τον μισθόν της πορνείας. Βλέπω τιμημένες να μη φαντάζωνται άλλο παρά στολισμόν και ματαιότητα. Δεν ευρίσκω μίαν χριστιανήν. Ήθελα να ανεβώ και επάνω στα παλάτια των μεγιστάνων και των εξουσιαστών, να ιδώ και εκεί αν υπάρχη κάποιος χριστιανός. Αλλά δεν τολμώ, φοβούμαι. Είναι η κολακεία, που φυλάγει και δεν αφήνει να έμβη η αλήθεια. Όθεν έρχομαι στην Εκκλησίαν, έως μέσα στο Θυσιαστήριον. Εδώ ελπίζω να εύρω τον χριστιανόν που ζητώ, μεταξύ τόσων Αρχιερέων, ιερέων, τόσων μοναχών, τόσων κληρικών, οι οποίοι αποτελούν το έθνος το άγιον, το βασίλειον ιεράτευμα, τους διαδόχους των Αποστόλων, είναι έμψυχοι εικόνες του Χριστού. Ελπίζω ότι θα εύρω τον χριστιανόν, και μάλιστα έναν άγιον, έναν ασκητήν, έναν θαυματουργόν, έναν διδάσκαλον, έναν Ιωάννην Χρυσόστομον, ή έναν μεγάλον φωστήρα της Εκκλησίας. Ζητώ, εξετάζω, στοχάζομαι, αλλοίμονον όμως, τι βλέπω; Εδώ βλέπω στην έπαρσιν Εωσφόρους, στην φιλαργυρίαν Ιουδαίους, στα σαρκικά Επικούρους, στην αμάθειαν ζώα, στην πονηρίαν δαίμονες. Δεν ευρίσκω ούτε άγιον ούτε ασκητήν ούτε θαυματουργόν ούτε διδάσκαλον. Δεν ευρίσκω τον χριστιανόν που ζητώ. Μά, πατέρες άγιοι! Αγαπητοί αδελφοί! Αυτό το αγγελικόν σχήμα που φορούμε, αυτά τα μαύρα ρούχα που μας σκεπάζουν, τι είναι; Είναι ενδύματα φαρισαϊκά, τα φορούμεν υποκριτικώς για να παραπλανούμεν τους ανθρώπους; Αυτό το Θείον χαρακτηριστικόν της ιερωσύνης, το οποίον έχουμε, τι είναι; Το έχουμε αντί επιχειρήσεως, για να κερδίσωμε χρήματα; Αλλά αυτά τα άχραντα Μυστήρια, τα οποία ιερουργούμε, τι είναι; Ή δεν τα γνωρίζουμε ή δεν τα πιστεύουμε. Ω μεγάλη εντροπή της πίστεως! Μεγίστη καταδίκη των χριστιανών!

Δεν σας το έλεγα εγώ ότι εκαταντήσαμε στην εσχάτην κακήν κατάσταση, ότι εφθάσαμε στα πόδια της εικόνος, που είναι ένα μέρος από σίδηρον και άλλο μέρος από πηλόν; Δεν σας έλεγα εγώ πως μεταξύ τόσων χριστιανών, ζητώ και δεν ευρίσκω τον αληθινόν χριστιανό; «Πάντες εξέκλιναν άμα ηχρειώθησαν, ουκ έστι ποιών χρηστότητα, ουκ έστιν έως ενός». Όλοι, ιερωμένοι και λαϊκοί, άρχοντες και πτωχοί, άνδρες και γυναίκες, παιδιά, νέοι και γέροντες, παρεξέκλιναν από την πίστιν, ηχρειώθησαν στην ζωή. Δεν υπάρχει ούτε ένας που να ζη όπως πιστεύει. Χριστιανοί, το ακούετε και δεν κλαίετε; Και αν δεν θέλετε να κλαύσετε από κατάνυξιν, κλαύσετε

τουλάχιστον από εντροπήν.

Όσον για εμένα, βλέπω ότι ο πόνος της καρδίας μου δεν αφήνει την γλώσσα μου να ομιλήση περισσότερον. Σιωπώ και τελειώνω με τούτο μόνον: Χριστιανέ, αν δεν είναι και η ζωή σου καλή και αγία, όπως είναι η πίστις σου αληθινή και αγία, μην ελπίζης να σωθής. Πρέπει να ζης καθώς πιστεύεις, και τότε να ευχαριστής τον Θεόν για τρία πράγματα: πρώτον, για το ότι είσαι χριστιανός και όχι άπιστος. Δεύτερον, ότι είσαι χριστιανός Ορθόδοξος και όχι αιρετικός, Και τρίτον, ότι είσαι Χριστιανός Ορθόδοξος τόσον κατά την πίστιν, όσον και κατά την ζωή, και όχι μόνον κατά την πίστη. Τότε, έλπιζε να σωθής, να απολαύσης την Βασιλείαν των Ουρανών.

(17ος -18ος αι. - Διδαχαί και Λόγοι. Από το βιβλίο "Πατερικόν Κυριακοδρόμιον", σελίς 497 και εξής. Επιμέλεια κειμένου: Δημήτρης Δημουλάς)

(Πηγή ηλ. κειμένου: orp.gr)